

Aan de raad van de gemeente Olst-Wijhe.

Raadsvergadering d.d. 24 september 2018
Agendapunt 13
Opiniërend besproken d.d. n.v.t.
Portefeuillehouder wethouder H.G. Engberink

Zaaknummer 8613-2018
Datum B&W-besluit 11 september 2018

Onderwerp

Voorstel tot het vaststellen van de Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen

BIJLAGEN:

- Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen
<https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/48107> (7533-2018)
- Factsheet uitkeringsbestand <https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/48110> (7533-2018)
- Factsheet KTO Werk en Inkomen 2018
<https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/47306> (7533-2018)
- Definitief advies Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen
<https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/47789> (7533-2018)
- Reactie op advies Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen
<https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/47452> (7533-2018)

INLEIDING

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Er is één regeling voor iedereen die in staat is om te werken, waarbij een groot deel van de uitvoeringstaken is gedelegeerd naar de gemeente. Tegelijkertijd is het Participatiebudget, waaruit de trajectkosten om mensen aan het werk te helpen betaald moeten worden, in de afgelopen vier jaar met ongeveer 60% gedaald. In het eind 2014 vastgestelde Beleidskader Participatiewet is onder andere besloten dat de focus in de uitvoering van de Participatiewet op uitstroom naar betaald werk ligt, zodat iemand weer in zijn of haar eigen bestaan kan voorzien, zelfredzaam is en participeert in de maatschappij.

In september 2015 hebben wij de Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen vastgesteld. Aan de hand van de analyse zijn in de rapportage vervolgens verbetermogelijkheden beschreven om de doelstellingen van het Beleidskader Participatiewet nog beter te kunnen realiseren.

Op 3 mei 2016 heeft u ingestemd met het voorgestelde pakket aan verbetermogelijkheden en besloten dat er aan de hand van de uitkomsten van de evaluatie van het Beleidskader Participatiewet eind 2016 evaluatiecriteria voor de in te zetten maatregelen in het kader van de bestuursopdracht worden vastgesteld.

Het pakket aan in te zetten verbetermaatregelen in het kader van de bestuursopdracht bestaat uit:

1. Uitbreiding capaciteit met 2,0 fte ten gevolge van de autonome ontwikkeling groei van het klantenbestand (structureel);
2. Versterkte inzet op uitstroom (pilot 2 jaar);
 - Consulentswerk (0,7 fte)
 - Extra budget trajectkosten
 - Werkgeversbenadering (0,7fte)
3. Aanvullende dienstverlening (pilot 2 jaar);
 - Dienstverlening Ondernemershuis
 - Olst-Wijhe Scoort

Evaluatiecriteria

In de op 12 december 2016 vastgestelde nota Evaluatie Beleidskader Participatiewet 2015-2018 zijn evaluatiecriteria opgesteld.

De prestatie indicatoren zijn:

1. De ontwikkeling van het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering wijkt in de gemeente Olst-Wijhe in de periode 1 januari 2017-1 januari 2019 positief af ten opzichte van het gemiddelde aantal in vijf referentiegemeenten in onze regio.
2. Meer dan 50% van onze klanten met een bijstandsuitkering op 1 januari 2017 laat op 1 januari 2019 een positieve ontwikkeling op de Participatieladder zien. Voor klanten die in deze periode door uitstroom uit beeld raken, hanteren wij hierbij de laatst bekende trede op de Participatieladder.
3. Op 1 januari 2019 heeft de gemeente Olst-Wijhe de van Rijkswegge opgelegde taakstelling beschut werk nieuwe stijl gerealiseerd.
4. Op 1 januari 2019 heeft de gemeente Olst-Wijhe, als werkgever, de van Rijkswegge opgelegde taakstelling voor het plaatsen van klanten uit het doelgroepenregister in het kader van de Wet banenafpraak gerealiseerd. Wij vervullen hierbij een voorbeeldfunctie voor het bedrijfsleven in onze gemeente.

Er is met u afgesproken om aan de hand van deze opgestelde prestatie indicatoren het Beleidskader Participatiewet 2015-2018 medio 2018 te evalueren. In deze evaluatie, worden ook de uitkomsten van een nieuw klanttevredenheidsonderzoek meegenomen. Aan de hand van de uitkomsten van deze evaluatie kan worden besloten of de voor de duur van twee jaar ingezette maatregelen worden omgezet naar structurele maatregelen. De benodigde financiële middelen kunnen dan worden meegenomen in de begroting van 2019 en verder. Ook worden eventuele voorstellen voor nieuw beleid meegenomen.

Transformatie sociaal domein

Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van drie grote decentralisaties. Naast de Participatiewet betreft dit ook de Wmo en de Jeugdwet. We zijn in 2017 (na twee jaren waarin de focus lag op transitie) gestart met het Programma transformatie sociaal domein met de droom/ambitie om te komen tot een inclusieve samenleving. Onder inclusieve samenleving verstaan we een samenleving waarin iedere inwoner zoveel mogelijk de regie heeft over het persoonlijk leven. Olst-Wijhe is een zorgzame samenleving waar kinderen veilig en gezond opgroeien. Een samenleving waaraan iedereen een eigen bijdrage levert (samenredzaamheid, oog voor elkaar, meedoen op maat en werken naar vermogen). Noodzakelijke ondersteuning aan inwoners gebeurt vraaggericht, integraal en dichtbij. De uitvoering van de Participatiewet moet, net als de uitvoering van de Wmo en Jeugdwet, dus een bijdrage leveren aan het dichterbij brengen van de ambitie om tot een inclusieve samenleving te komen en de hiervan afgeleide strategische doelen te realiseren.

Statushouders

Tot slot wordt hier, omdat statushouders één van de specifieke doelgroepen zijn die onder de Participatiewet vallen, nog vermeld, dat gelijktijdig de notitie Participatie van statushouders vanaf 2019 ter besluitvorming aan u wordt voor gelegd. Deze notitie beschrijft welke activiteiten noodzakelijk én wenselijk zijn met betrekking tot de participatie van statushouders. Kijkend naar de ervaringen die we in de afgelopen periode hebben opgedaan, worden voorstellen gedaan voor activiteiten voor de periode vanaf 2019.

BEOOGD RESULTAAT

Vaststellen van de Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen en instemmen met de daarin opgenomen voorstellen voor het vervolg.

KADER

Participatiewet
Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen
Evaluatie Beleidskader Participatiewet 2015-2018
Programma transformatie sociaal domein

ARGUMENTEN

In dit voorstel worden in het kort de algehele conclusies van de evaluatie beschreven. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken in de nota.

Met de komst van de Participatiewet is het aantal verschillende doelgroepen en in het verlengde hiervan de complexiteit sterk toegenomen. In het algemeen kan gesteld worden dat de klanten die onder de Participatiewet vallen bijna allemaal te maken hebben met meervoudige problematiek. Het niet hebben van een betaalde baan is dan ook niet het enige probleem. Er is bijvoorbeeld ook nog vaak sprake van een schuldensituatie en er spelen bij de klant en/of zijn of haar gezinsleden nog lichamelijke of psychische problemen een rol. Door de grote diversiteit tussen én binnen de verschillende groepen is het een uitdaging om de dienstverlening steeds weer op de specifieke (persoons)kenmerken af te stemmen en maatwerk te leveren.

De specifieke inzet voor de participatie van statushouders, zoals beschreven in de nota Participatie van statushouders vanaf 2019 richt zich met name op de eerste periode na vestiging in onze gemeente. Ondanks deze inzet hebben zij bij overdracht aan de werkconsulent nog wel een achterstand ten opzichte van onze andere klanten. Onder andere door het vaak niet goed spreken van de Nederlandse taal, opgelopen psychische klachten en de cultuurverschillen vraagt de toeleiding naar werk en het goed functioneren als zij zijn geplaatst op een werk(ervarings)plek zeer veel begeleiding. Hierbij wordt opgemerkt dat bijna 40% van ons totale klantenbestand onder de doelgroep statushouders valt. Deze groep doet een groter beroep op (maatwerk) begeleiding die we met de huidige capaciteit en in te zetten instrumentarium onvoldoende kunnen bieden.

Verder is geconstateerd dat de klanten die onder de Participatiewet vallen vaak een zwakke concurrentiepositie op de arbeidsmarkt hebben. Zij moeten het vaak afleggen tegen mensen die nu al werkzaam zijn en op zoek zijn naar een andere baan en mensen die een WW-uitkering ontvangen maar dus nog wel recente werkervaring hebben. De toegenomen complexiteit van de doelgroep van de Participatiewet omdat er zeer vaak sprake is van meervoudige problematiek en de relatief zwakke concurrentiepositie op de arbeidsmarkt van deze doelgroep zijn dan ook een belangrijke verklaring voor het feit dat ondanks dat er al weer langere tijd sprake is van economische groei dat alle referentiegemeenten grote moeite hebben om het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering te laten afnemen.

Om de klanten die onder de Participatiewet vallen, ondanks de complexiteit en hun zwakke concurrentiepositie, toch aan betaalde arbeid te helpen is een goede werkgeversdienstverlening van zeer groot belang. Deze klanten redden het vaak niet in reguliere sollicitatieprocedures en hebben iemand nodig die hen persoonlijk bij de werkgevers onder de aandacht brengt. Door de goede contacten van de consulent werkgeversdienstverlening met de werkgevers en met eventueel de inzet van ondersteunende instrumenten zoals een loonkostensubsidie of jobcoach heeft dit al tot veel plaatsingen geleid.

De inspanningen om de klanten, waar mogelijk, weer aan betaalde arbeid te helpen hebben alleen effect als zij in samenhang met elkaar worden verricht. De consulenten werk zorgen voor (traject)begeleiding om de kandidaten weer op weg te helpen richting de arbeidsmarkt. Zodra de kandidaten klaar zijn voor de arbeidsmarkt komen zij in beeld bij de consulent werkgeversdienstverlening. De consulent werkgeversdienstverlening maakt gebruik van haar contacten met werkgevers om de kandidaten te matchen aan vacatures en vacatures op te halen bij werkgevers. Hierbij wordt opgemerkt dat werkgevers het nodig hebben om te worden ontzorgd in de wirwar van regelingen. Het is van belang dat er een goede match wordt gemaakt waarbij de kandidaat er ook echt klaar voor is om aan de slag te gaan en goed kan functioneren. De inzet van de consulenten werk en de consulent werkgeversdienstverlening dient dus gelijk op te lopen. Het is niet effectief om volop in te zetten op werkgeversdienstverlening als er geen geschikte kandidaten zijn, andersom is het niet effectief om de klanten klaar te stomen voor de arbeidsmarkt als dit niet wordt gevolgd door werkgeversdienstverlening.

Gelet op de samenstelling van ons klantenbestand wordt ook geconstateerd dat een behoorlijk deel van onze klanten (op langere termijn) geen zicht heeft op betaalde arbeid. Bij deze klanten zijn onze inspanningen erop gericht dat zij een positieve ontwikkeling op de Participatieladder laten zien.

Om te kunnen beoordelen of de ingezette maatregelen vanuit de bestuursopdracht die vanaf 1 januari 2017 zijn geïmplementeerd de gewenste effecten hebben opgeleverd heeft u een viertal prestatie indicatoren vastgesteld. Uit de evaluatie kan geconcludeerd worden dat er aan drie van de vier prestatie indicatoren is c.q. wordt voldaan. De indicatoren over de ontwikkeling van het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering en het behalen van de taakstelling van de Wet banenafpraak zijn gerealiseerd. Voor wat betreft de indicator van de ontwikkeling van klanten op de Participatieladder zijn we dusdanig goed op weg dat deze aan het eind van de looptijd van de bestuursopdracht eind 2018 zeer waarschijnlijk ook wordt gehaald. De enige prestatie indicator die niet gehaald is en waarvan het zeer lastig gaat worden om deze alsnog eind 2018 te halen is de taakstelling beschut werk. Zoals in hoofdstuk 3 al is beschreven zijn er, ondanks de verrichte inspanningen van de werkconsulenten, tot nu toe nog geen plaatsingen gerealiseerd omdat er geen klanten beschikbaar zijn met een positief advies beschut werk van het UWV. Hierbij geldt dat als de behoefte lager blijkt te zijn, er ook minder plekken dan de taakstelling gerealiseerd hoeven te worden. Het niet (geheel) realiseren van de taakstelling heeft dus geen gevolgen voor de gemeente.

Het Ondernemershuis had met name een toegevoegde waarde kunnen hebben door niet alleen startende ondernemers vanuit een uitkering te ondersteunen en van advies te voorzien, maar ook al gevestigde ondernemers. Hierbij was het de bedoeling dat de gevestigde ondernemers als wederdienst ook weer hun kennis zouden delen met de startende ondernemers. Helaas moet worden geconcludeerd dat het Ondernemershuis hier onvoldoende in geslaagd is en dus weinig tot geen meerwaarde laat zien ten opzichte van de situatie voor de bestuursopdracht. Het instrument Olst-Wijhe Scoort heeft een goede impuls gegeven aan het verder vormgeven van de werkgeversdienstverlening en stimulerend gewerkt voor een nog betere onderlinge samenwerking, zowel intern als met het UWV. De consulenten en de kandidaten willen graag "scoren". Gelet op de opgedane ervaringen is de conclusie dat Olst-Wijhe Scoort een prima aanjaaginstrument is, maar er minder meerwaarde wordt gezien voor het structureel meedoen aan deze competitie.

Tot slot wordt hier nog kort de algehele conclusie van het gehouden klanttevredenheidsonderzoek herhaald. De klanten zijn ten opzichte van het vorige onderzoek nog iets meer tevreden over de dienstverlening van het team Werk en Inkomen. Dit is een mooie uitkomst want door de verbetermaatregelen uit de bestuursopdracht is er meer en intensiever contact met de klanten en gaandeweg het traject om iemand naar (betaald) werk toe te leiden gelden er ook meer verplichtingen voor de klant. De ervaring leert dat niet alle klanten dit positief waarderen. Er zijn ook nog zaken te verbeteren en in samenspraak met de Adviesraad samenleving (werkgroep Participatiewet) zal bekeken worden op welke wijze aan de gedane aanbevelingen vorm gegeven kan worden.

Aan de hand van voorgaande conclusies kan in het algemeen worden gesteld dat de behaalde resultaten voortkomend uit de ingezette maatregelen vanuit de bestuursopdracht een duidelijke bijdrage leveren aan het dichterbij brengen van de in het Programma transformatie sociaal domein vastgestelde ambitie om te komen tot een inclusieve samenleving waarin iedereen naar vermogen werkt of op een andere wijze mee doet.

Voorstel voor vervolg

Om een besluit te kunnen nemen over het al dan niet (deels) voortzetten van de tijdelijke verbetermaatregelen die in het kader van de bestuursopdracht zijn ingezet, zijn een aantal scenario's in kaart gebracht. In het algemeen wordt hierbij opgemerkt dat grote structurele fluctuaties in de bijstandspopulatie, zowel positief als negatief, aan u worden gemeld en net als het geval was met deze bestuursopdracht indien nodig van een voorstel wordt voorzien om het aantal benodigde fte's af te stemmen op de gewijzigde situatie.

In de Evaluatie zijn vier scenario's uitgewerkt, te weten:

1. Continueren van de Pilot Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen.
2. Continueren van een deel van Pilot Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen.
3. Continueren van een deel van de Pilot Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen met aanvullende dienstverlening aan de doelgroep statushouders.
4. Terug naar de oude situatie van voor 2017.

Gelet op de uitkomsten van deze evaluatie waaronder ook de resultaten die behaald zijn op de vastgestelde prestatie indicatoren stellen wij u voor om te kiezen voor scenario 3; Continueren deel van de pilot Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen met aanvullende dienstverlening aan statushouders.

In de scenario's 1 en 2 kunnen de statushouders alleen rekenen op de reguliere dienstverlening. Daarom stellen we voor om een extra consulent statushouders aan te trekken. Deze consulent gaat dan al naast het lopende inburgeringstraject samen met de statushouder op zoek naar een taalstage/werkervaringsplaats. Er kan dan meer dan nu het geval is specifieke begeleiding worden geboden. Ook kan dan worden gewerkt met, kennis van, meer op de doelgroep toegespitste instrumenten. Hierbij zal worden gekeken naar succesvolle projecten en instrumenten die in andere gemeenten al zijn uitgevoerd. Deze dienstverlening is dan aanvullend op de activiteiten zoals genoemd in de nota Participatie van Statushouders vanaf 2019. Daar gaat het vooral om de vestiging en het "aarden" in onze samenleving. De inzet van de consulent statushouders richt zich daarna op de (arbeids)participatie en waar mogelijk het vinden van betaald werk voor de statushouders.

Dit past ook binnen het door u op 16 juli 2018 ondertekende Raadsakkoord Samen Verder 2018-2022. Hierin heeft u aangegeven dat de doelstelling om zoveel mogelijk inwoners zonder baan aan (betaald) werk te helpen, zoals opgenomen in het Beleidskader Participatiewet 2015-2018, uitgangspunt blijft. Voor inwoners met een uitkering en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vindt u het belangrijk ook lokaal te zoeken naar alternatieve mogelijkheden om hen te activeren. Ook wordt er om extra aandacht gevraagd voor het integreren en participeren van statushouders.

Voor het overige wordt het nu geldende beleid ongewijzigd gelaten met uitzondering van de in deze nota opgenomen nieuwe voorstellen.

DRAAGVLAK

De uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek Werk en Inkomen Olst-Wijhe en de Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen zijn besproken met de verantwoordelijk wethouder Engberink.

Adviesraad Samenleving Olst-Wijhe

De Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen en de nota Participatie van statushouders vanaf 2019 zijn op 24 juli 2018 gedeeld met de Adviesraad Samenleving Olst-Wijhe. Hierbij is het aanbod gedaan om de beide stukken mondeling toe te lichten. De werkgroep Participatie heeft op 27 augustus 2018 over de stukken vergaderd, maar gelet op de volle agenda is aan de stellers van de stukken gevraagd op een later moment een toelichting te komen geven. Wel heeft de werkgroep Participatie vooruitlopend hierop op 20 augustus 2018 een aantal technische vragen gesteld welke op 23 augustus 2018 schriftelijk zijn beantwoord.

De werkgroep Participatie brengt uiteindelijk een (concept)advies uit aan de kerngroep Adviesraad Samenleving Olst-Wijhe. De Adviesraad Samenleving Olst-Wijhe heeft op 4 september 2018 haar advies uitgebracht;

"Uw Adviesraad heeft met belangstelling kennis genomen van de Evaluatie Bestuursopdracht Werk en Inkomen. Deze evaluatie laat zien dat er goede resultaten worden bereikt. De invoering van het werken met de omgekeerde toets is een goede ontwikkeling. Het (deels) gebruik gaan maken van Mobility Mentoring is een uitstekend voornemen. Het inzetten van twee consulenten Werk wordt door ons ook ondersteund. Het vullen van Sonar met gegevens van cliënten gaat goed. Het inzetten van de Participatieladder om mensen te stimuleren mee te doen is ook een prima initiatief. Ook wij verwachten hiervan de komende jaren al met al positieve resultaten".

Daarnaast heeft de Adviesraad Samenleving een aantal vragen gesteld en adviezen gegeven. Het volledige advies is inclusief de beantwoording van ons college als bijlage bijgevoegd.

In samenspraak met de Adviesraad samenleving (werkgroep Participatiewet) zal verder bekeken worden op welke wijze aan de gedane aanbevelingen in het klanttevredenheidsonderzoek vorm gegeven kan worden.

DUURZAAMHEID

Niet van toepassing

RISICO'S (financieel/juridisch)

In de afgelopen jaren 2016, 2017 hadden we een tekort op het BUIG budget (Bundeling Uitkering Inkomensvoorzieningen Gemeenten) waaruit de uitkeringslasten moeten worden betaald. We hebben daarom een zogenoemde Vangnetuitkering aangevraagd van respectievelijk € 307.000 en € 36.000. De Vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote(re) tekorten op het BUIG budget. Eén belangrijke voorwaarde om voor deze vangnetregeling in aanmerking te komen is dat de gemeente moet aantonen dat zij voldoende actie onderneemt om te voorkomen dat de bijstandspopulatie toeneemt. Bij de aanvragen voor 2016 en 2017 is in dat verband verwezen naar het pakket aan verbetermaatregelen van deze bestuursopdracht en dat heeft er mede toe geleid dat de aanvraag voor 2016 is toegekend. Medio november 2018 wordt bekend of de aanvraag voor 2017 ook wordt toegekend. Bij het teruggaan naar de situatie van voor 2017 is de kans zeer reëel dat niet alleen het tekort op het BUIG-budget weer toeneemt, maar dat het ook erg lastig wordt om aan de voorwaarden van de Vangnetuitkering te blijven voldoen en nog deels financieel gecompenseerd te worden.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Voorgaande voorstel voor het vervolg brengt de volgende financiële consequenties met zich mee:

- Consulent werk	€ 52.500
- Consulent werkgeversdienstverlening	€ 62.000
- Extra budget trajectkosten	€ 94.000
- Consulent statushouders	<u>€ 40.000</u>
Totaalbedrag	€ 248.500

Deze kosten kunnen na instemmen met het voorstel, conform de eind 2016 met u gemaakte afspraak, vanaf 2019 structureel worden meegenomen in de meerjarenbegroting. Hierbij wordt opgemerkt dat dit vooruitloopt op de discussie over de inzet van middelen binnen het sociaal domein en de vertaling daarvan in het meerjarenperspectief 2020 en volgende.

AANPAK/UITVOERING

Als u heeft ingestemd met de Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen kan worden gestart met de uitvoering van de daarin opgenomen maatregelen.

VOORSTEL

1. De Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen en de daarin opgenomen voorstellen vast te stellen;
2. de structureel benodigde middelen ad jaarlijks € 248.500,- in te brengen en definitief af te wegen in de begroting 2019 – 2022.

Burgemeester en wethouders van Olst-Wijhe
de secretaris de burgemeester

drs. D.L.W. (Dries) Zielhuis A.G.J. (Ton) Strien

Informatie in te winnen bij:
Henrike Reinders
Telefoonnummer: 14 0570

Onderwerp Besluit tot het vaststellen van de Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen

De raad van de gemeente Olst-Wijhe;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 11 september 2018;

gelet op artikel 147, lid 2 juncto 108, lid 1 van de Gemeentewet;

besluit:

1. de Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen en de daarin opgenomen voorstellen vast te stellen;
2. de structureel benodigde middelen ad jaarlijks € 248.500,- in te brengen en definitief af te wegen in de begroting 2019 – 2022.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering d.d.

De raad voornoemd,
de griffier

de voorzitter

B.A. (Bart) Duursema

A.G.J. (Ton) Strien